

Protokół

42. posiedzenia, I. sesyi, IX. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 28. września 1909.

Początek o godzinie 10 minut 35 przed południem. 4129—4160, 4163—4174, 4207, 4210, 4214, 4215.

Przewodniczący: Marszałek krajowy JE. St. hr. Badeni. Komisji szkolnej Ls. 4102, 4107, 4175—4190, 4211—4213.

Sekretarze: Mieczysław Urbański, Stanisław Henryk hr. Badeni, Jan Wasung, Zacharyasz Skwarko. Komisji gminnej Ls. 4203.
Komisji petycyjnej Ls. 4108, 4192, 4198.

Obecnych posłów: 87.

Ze strony Rządu: c. k. Radca dworu Jan Czeżowski. Komisji administracyjnej Ls. 4128, 4191, 4197, 4199, 4205.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie. Komisji prawniczej Ls. 4217—4219.

Marszałek oznajmia, iż protokół 40. posiedzenia uważa za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów, protokół 41. posiedzenia złożony jest w biurze sejmowem do przejrzenia. Komisji gosp. kraj. Ls. 4193—4195, 4200, 4208.
Komisji drogowej Ls. 4049, 4196, 4206.

Marszałek oznajmia, że udzielił urlopu na 1 dzień pp. Czartoryskiemu i Sękowskiemu. Komisji podatkowej Ls. 4209.
Komisji kolejowej Ls. 4202.
Komisji reformy wyborczej Ls. 4204.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis petycyj wniesionych po dzień 28. września 1909 r., które przydzielono następującym komisjom, a mianowicie: Po odczytaniu petycji Ls. 4215 kraj. dozorców melioracyjnych we Lwowie o polepszenie bytu, Marszałek udziela głosu p. Stapińskiemu dla poparcia tej petycji.

Komisji budżetowej Ls. 4047, 4048, 4050—4053, 4103—4106, 4109—4127, P. Stapiński nieobecny w Izbie.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycyi, które przydzielono odnośnym komisjom jak wyżej.

Po odczytaniu petycyi Ls. 4216 gminy Baligród o udzielenie tow. przewozowemu w Baligrodzie pożyczki, względnie o objęcie przez kraj ruchu automobilowego, przemawia p. A. Staruch popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycyi, które przydzielono odnośnym komisjom jak wyżej.

Marszałek oznajmia, że Izba przystępuje do załatwienia wniosków nagłych, a mianowicie wniosku nagłego p. T. Starucha w sprawie klęski pożaru w Poruczynie.

Wniosek ten opiewa:

Wniosek nagły

p. Tymoteusza Starucha i tow. w sprawie elementarnej klęski, tj. pożaru we wsi Poruczynie, pow. Brzeżany.

Dnia 5. czerwca 1909 powstał silny ogień we wsi Poruczynie i w kilku chwilach zniszczył 45 gospodarskich zabudowań z całym ruchomym majątkiem z tych jakaś część była ubezpieczona, a szkoda przewyższa 150.000 K.

Wieś Poruczyn należy do najbiedniejszych gmin pow. brzeżańskiego i chociaż starostwo zarządziło składki po wszystkich gminach brzeżańskiego powiatu dla tych biednych pogorzalców, wszystko to tylko w małej mierze ich poratowało, dlatego jest koniecznem, by kraj przyszedł im również z pomocą.

Podpisani stawiają wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić odpowiednią zapomogę dla pogorzalców w Poruczynie pow. Brzeżany.

Wnioskodawca:
Tymoteusz Staruch.

Winniczuk, A. Staruch, Kiweluk, Oleśnicki, Sandulak, Krysowaty, Sodomora,

Hanczakowski, Myroniuk-Zajac zuk, Makuch, Dumka, Skwarko, Lewicki, Kurowiec, Tracz.

P. Antoni Staruch w zastępstwie nieobecnego p. T. Starucha, uzasadnia nagłość tego wniosku, a pod względem formalnym wnosi na przekazanie tego wniosku komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała nagłość tego wniosku, a oddzielnie przekazanie tego wniosku p. T. Starucha komisji budżetowej.

Z kolei przystępuje Izba do załatwienia dalszego wniosku nagłego, który opiewa:

Wniosek nagły

p. Tymoteusza Starucha w sprawie elementarnej klęski, tj. pożaru w Budyłowie pow. Brzeżany.

Dnia 12. sierpnia 1909 wybuchnął groźny pożar w Budyłowie, pow. Brzeżany i zniszczył 38 gospodarstw do szczytu ze wszystkimi gospodarskimi narzędziami, a nawet niektórzy mieli już zwiezione zboże z pola i to spaliło się. Z tych 38 gospodarzy było tylko 7 ubezpieczonych, a ogółem szkoda wynosi zwyż 100.000 K.

Mieszkańcy Budyłowa są bardzo biedni, a ta katastrofa teraz pod zimę strasznie ich dotknęła, dlatego koniecznem jest, by kraj przyszedł im z pomocą w tem nieszczęściu.

Dlatego podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić odpowiednią zapomogę dla pogorzalców w Budyłowie pow. Brzeżany.

Pod względem formalnym proszę wniosek ten odesłać do komisji budżetowej.

Wnioskodawca:
Tymoteusz Staruch.

Sandulak, Winniczuk, A. Staruch, Kiweluk, Oleśnicki, Sodomora, Tracz, Kryso-

waly. Myroniuk-Zajaczuk, Makuch, Dumka, Lewicki, Kurowiec, Hanczakowski, Skwarko.

P. Antoni Staruch w zastępstwie nieobecnego wnioskodawcy p. T. Starucha uzasadnia nagłość tego wniosku, a pod względem formalnym wnosi na przekazanie tego wniosku komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwala nagłość, a oddzielnie przekazanie tego wniosku p. T. Starucha komisji budżetowej.

Marszałek oznajmia, że z kolei następuje:

W n i o s e k n a g ł y

p. Jana Bisa i tow. w sprawie udzielenia pożyczki bezprocentowej na 10 lat członkom gminy Sarzyna w powiecie Łańcut.

Wysoki Sejmie!

Dnia 12. sierpnia 1909 o godz. 3. po południu z niewiadomej przyczyny wybuchł ogień i obrócił 116 domów mieszkalnych i 234 stajen i stodół, razem 350 budynków gospodarskich w perzynę. Wszyscy pogorzeley są rolnikami i wszystkie plony zebrane z gruntów zwiezione do stodół i gumien, zostały razem z budynkami spalone; nieszczęśliwym rodzinom nie pozostało na jeden bochenek chleba i nie są w stanie i nie mają czem obsiać swych gruntów, ani też wyżywić swych rodzin — grozi im głód i nędza.

Wobec tego podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd. aby bezzwłocznie udzielił pożyczki bezprocentowej na 10 lat nieszczęśliwym pogorzelcom z gminy Sarzyna pow. Łańcut.

Wnioskodawca:
Jan Bis.

Stapiński, Krężel, Cieluch, Bojko, Jampolski, Witos, Myjak, Kędzior, Stefczyk,

Styła, Sandulak, Skołyszewski, Lewakowski.

P. Bis nieobecny.

Marszałek oznajmia, że z kolei następuje:

W n i o s e k n a g ł y

p. Antoniego Starucha i tow. w sprawie posuchy w pow. liskim.

Powiat liski nawiedziła tego lata wielka posucha, przez całe trzy miesiące nie byto deszczu. Otóż siana i zboża były bardzo liche i ludności grozi wielki brak paszy, z tej przyczyny cena bydła spadła do niesłychanie niskiej ceny, tak, że krowa, która przedtem była w cenie 160 K, obecnie nikt nie chce dać i 80 K. A kiedy zważymy, że włościanie liskiego powiatu wyłącznie z chowu bydła utrzymują się, to rzeczywiście grozi im wielka ruina, bo z braku paszy muszą za bezcen pozbywać się bydła.

Dlatego podpisani stawiają wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić odpowiednią zapomogę dla włościan powiatu liskiego w celu zakupna paszy.

Pod względem formalnym proszę odesłać ten wniosek do komisji budżetowej.

Wnioskodawca:
Antoni Staruch.

Winniczuk, Sodomora, Sandulak, Senyk, Tracz, T. Staruch, Dumka, Lewicki, Krysowaty, Kurowiec, Myroniuk-Zajaczuk, Kiweluk, Makuch, Oleśnicki, Hanczakowski, Skwarko.

P. A. Staruch uzasadnia nagłość tego wniosku, a pod względem formalnym wnosi na przekazanie tego wniosku komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwala nagłość, a oddzielnie przekazanie tego wniosku p. A. Starucha komisji budżetowej.

Z kolei następuje:

W n i o s e k n a g ł y

posła Stanisława Henryka Badeniego i tow.

Dnia 20. września b. r. powstał w miasteczku Radziechowie wielki pożar, który zniszczył doszczętnie 44 domów, 120 rodzin, a przeszło 800 osób.

Szkoda nieubezpieczona wynosi przeszło pół miliona, a pożar dotknął ludność najuboższą, która we własnych zasobach żadnej pomocy znaleźć nie może.

Dlatego podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Pogorzelncom miasteczka Radziechowa przyznaje się zapomogę w kwocie 10.000 K.

Lwów, dnia 28. września 1909.

Wnioskodawca:

Stanisław Henryk Badeni.

Rayski, Rittel, Sala, Bednarski, Jaworski, Jędrzejowicz, Adam, Halban, Górski, Wrześniowski, Korol, Oleśnicki, Lewicki, Bernadzikowski.

Przemawia p. Stanisław Henryk hr. Badeni uzasadniając nagłość tego wniosku, a pod względem formalnym wnosi o przekazanie tego wniosku nagłego komisji budżetowej z poleceniem zdania ustnie sprawozdania na jednym z najbliższych posiedzeń.

Izba uchwała bez rozprawy nagłość, a oddzielnie przekazanie tego wniosku nagłego komisji budżetowej z poleceniem przedłożenia w tym przedmiocie ustnego sprawozdania na jednym z najbliższych posiedzeń Sejmu.

Marszałek udziela głosu p. komisarzowi rządowemu.

Przemawia p. komisarz rządowy radca dworu Jan Czeżowski i odpowiada na interpelacje:

1. pp. *Oleśnickiego* i tow. z 31/10 1908 w sprawie rzekomych sekatur ludności okolicznej z powodu regulacji Sanu;

2. pp. *Makucha* i tow. z dnia 4/11 1908 w sprawie połączenia gminy Lesiówki z Grabówką i zamknięcia drogi łączącej te gminy;

3. pp. *Starucha* i tow. z 21/10 1908 i pp. *Oleśnickiego* i tow. z 28/10 1908 w sprawie wojskowej Demiana Sojkiwieza.

4. pp. *Sandulaka* i tow. z 28/10 1908 w sprawie rzekomego zakazu c. k. starostwa w Nadwornie wydawania książeczek robotniczych mieszkańcom gm. Jabłonicy;

5. pp. *Oleśnickiego* i tow. z 4/11 1908 w sprawie rzekomego nielegalnego postąpienia c. k. starosty w Sokalu odnośnie do odbytego w dniu 26 lipca 1908 koncertu.

Marszałek udziela głosu p. Oleśnickiemu.

Przemawia p. Oleśnicki i wnosi o otwarcie rozprawy nad odpowiedzią p. komisarza rządowego na interpelację jego z dnia 31. października 1908 r. w sprawie sekatur ludności okolicznej z powodu regulacji Sanu.

Izba popiera ten wniosek p. Oleśnickiego, a w oddzielnym głosowaniu odrzuca ten wniosek.

Marszałek udziela głosu p. Lewickiemu.

Przemawia p. Lewicki i wnosi o otwarcie rozprawy nad odpowiedzią p. komisarza rządowego na interpelację pp. Sandulaka i tow. z dnia 28. października 1908 w sprawie zakazu c. k. Starostwa w Nadwornie wydawania książeczek robotniczych mieszkańcom gminy Jabłonicy.

Izba popiera ten wniosek p. Lewi-

ckiego, a w oddzielnem głosowaniu odrzuca powyższy wniosek.

Marszałek udziela głosu p. Makuchowi.

Przemawia p. Makuch i wnosi o otwarciu rozprawy nad odpowiedzią p. komisarza rządowego na interpelację pp. Oleśnickiego i tow. z dnia 4. listopada 1908 w sprawie postępowania c. k. Starosty w Sokalu odnośnie do odbytego w dniu 26. lipca 1908 koncertu.

Przemawia p. komisarz rządowy Radaea dworu Jan Czeżowski dla sprostowania faktów.

Przemawia p. Oleśnicki dla sprostowania faktów.

Izba popiera ten wniosek p. Makucha, a następnie przystępuje do głosowania nad tym wnioskiem.

Posłowie głosują.

Marszałek oznajmia po chwili, że z powodu małej różnicy głosów i braku kompletu, odracza posiedzenie na kwadrans.

Przerwa posiedzenia godzina 11 minut 7 przed południem.

Dalszy ciąg posiedzenia z dnia 28. września 1909.

O godzinie 11 minut 30 rano Marszałek otwiera odroczone posiedzenie i wzywa sekretarzy do obliczenia posłów obecnych w Izbie.

Sekretarze obliczają obecnych posłów w Izbie.

Po chwili Marszałek stwierdza, że Izba nie jest w komplecie, ponieważ jest tylko 65 posłów obecnych, wobec czego zmuszony jest z żalem przystąpić do zamknięcia posiedzenia.

Marszałek wzywa sekretarzy do odczytania złożonych wniosków i interpelacji.

Sekretarz pp. Urbański, a następnie Skwarko odczytuje zgłoszone wnioski i interpelacje, które opiewają:

W n i o s e k.

Wysoki Sejmie!

W nocy z 25. na 26. września b. r. pożar zniszczył znaczną część miasteczka Łopatyna powiatu brodzkiego.

Wobec faktu, że z powodu tej klęski 125 rodzin znajduje się bez dachu nad głową utraciwszy prawie całe swe mienie zbiory tegoroczne doszczętnie,

podpisani stawiają wniosek nagły:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Mieszkańcom miasteczka Łopatyna w powiecie brodzkim, dotkniętym pożarem w dniu 26. września 1909, Sejm uchwała zapomogę w kwocie 5 tysięcy Koron.

Lwów, dnia 28. września 1909.

Wnioskodawca:

Sala.

Rittel, Sobolewski, Ciuchciński, Rutowski, Battaglia, Bednarski, Merunowicz, Wereszczyński, Henryk Badeni, Maiss, Rayski, Adam, Jędrzejowicz, Loewenstein, Br. Pawleski.

W n i o s e k.

Zważywszy, że powiat żywiecki utrzymuje od dawna trzy drogi powiatowe, z których pierwsza „Międzybrodzka“ prowadzi do powiatu bialskiego, druga Pietrasina zwana, dół Jabłonkowa na Śląsk — a trzecia przez góry Beskidowe do granicy węgierskiej;

zważywszy, że te trzy drogi są bardzo kosztowne, bo prowadzą obok większych rzek, mają wielką liczbę mostów

murów i tam, które podczaz nawałnic rzeki górskie często zrywają;

zważywszy, że powiat żywiecki należy do uboższych powiatów naszego kraju, niema żadnej drogi krajowej, a powiatowe drogi zbudował własnym kosztem bez zasiłku od rządu lub kraju, i drogi te z powodu przeciążenia powiatu, a stanowiące główną komunikację między Węgrami a Śląskiem — a Galicyą — powinny należeć do sieci dróg krajowych — a przynajmniej jedna z nich „Połcharska“ prowadząca do Węgier powinna być za drogę krajową uznana:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Drogę powiatową Połcharską z Żywca do Węgier prowadzącą, obejmującą 24 kilometrów, uznaje się za drogę krajową.

We Lwowie, 25. września 1909.

Wnioskodawca:
Szwed w. r.

Stapiński, Styła, Bis. Długosz, Bernadzikowski, Lewakowski, Skołyśzewski, Krężel, Cieluch, Żardecki, Bojko, Myjak,

Witos, Sandulak.

Lwów, dnia 23. września 1909.

I n t e r p e l a c y a
posłów Teofila Merunowicza i tow. do
c. k. Rządu.

Telefoniczne połączenie Lwowa z Wiedniem jest tak często przerywane, że w tych warunkach mowy być nie może o regularnej komunikacji. Dziennikarstwo, kupcy i finansiści, jak niemniej także i przemysł, ponoszą z tego powodu, że nigdy nie można spuścić się na prawidłowe funkcjonowanie telefonu, rozliczne niedogodności i straty.

Niemniej liczne skargi na c. k. Zakład telefoniczny dają się słyszeć w kołach abonentów lwowskich, którzy ciągle narażeni są na jakieś przerwy w

funkcyonowaniu telefonu miejskiego. Według zasiągniętych informacyi, główną przyczyną owych wszystkich przerw jest ta okoliczność, iż dla Lwowa przeznaczono stary, gdzie indziej już za nieodpowiedni uznany i innym lepszym zastąpiony, aparat centralny, który ustawicznie psuje się i przerywa funkcyonowanie stacyj w mieście. Według zasady biurokratycznej: „Für Galizien ist alles gut“ — dostarcza się znacznej części abonentów lwowskich także tańszych ale gorszych aparatów telefonicznych — n. p. z jedną tylko słuchawką i t. d. — To wszystko sprawia, iż miasto Lwów, chociaż leży niedaleko od środka Europy, ma bardzo źle funkcyonującą sieć telefoniczną, chociaż warunki abonamentu wcale nie są tu inne, niż w innych miastach, objętych siecią austriackiej komunikacyi telefonicznej.

Lwowscy abonenci mają prawo żądać, ażeby c. k. Zakład telefoniczny tak samo lojalnie spełniał wobec nich przyjęte zobowiązania, jak wobec innych abonentów, cieszących się większą protekcją.

I dlatego zapytują podpisani:

1. Jakie są powody tych ustawicznych przerw w komunikacyi telefonicznej Lwowa z Wiedniem i kiedy można spodziewać się ich trwałego uchylenia?
2. Czy i co zamierza Zarząd centralny c. k. Zakładu telefonicznego przedsięwziąć w tym kierunku, ażeby poprawić w ogólności funkcyonowanie sieci telefonów w mieście Lwowie?

Wnioskodawca:
Teofil Merunowicz

Sala, Rittel, Loewenstein, Rayski, Pawłowski, Ciuchciński, Bataglia, Bednarski, Cipser, Kędzior, Maiss, Rutowski, Adam, Stefczyk, Jabłoński.

W n i o s e k

posła Hanczakowskiego i tow. w sprawie prowadzenia statystyki cen ziemi.

Z uwagi na to, iż zadaniem statystyki administracyjnej jest ustalenie wszelkiego rodzaju ekonomicznych i socjalnych zjawisk nie tylko co do ich liczby (statystyka cyfrowa), ale również co do ich przyczyn i środków zaradczych, mających dobro ogółu na oku (statystyka deskryptywna) oraz z uwagi, iż ani Ministerstwo rolnictwa, ani centralna komisya statystyczna nie prowadzą statystyki cen ziem w krajach reprezentowanych w Radzie państwa, a statystyka taka prowadzona i publikowana w innych państwach pożądana także dla krajów reprezentowanych w Radzie państwa w ogólności, a dla Galicyi w szczególności gdyż potrzebą takiej statystyki usprawiedliwia nie tylko interes oryentowania się c. k. Rządu w prowadzeniu polityki ekonomicznej i państwowej (Staatskunst), ale także interes ludności i wielu instytucyj finansowych zajmujących się udzielaniem kredytu hipotecznego i kupnem ziemi.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby już w najbliższym czasie przedsięwziął co należy w celu prowadzenia i publikowania cyfrowej i deskryptywnej statystyki cen ziemi w krajach w Radzie państw reprezentowanych.

Wnioskodawca:
Hanczakowski.

Korol, Tracz, Makuch, Krynicki, Kołpaczekiewicz, Sandulak, Senyk, Krysowaty, Lewicki, Oleśnicki, A. Staruch, T. Staruch, Dumka Skwarko, Kiweluk.

W n i o s e k.

posła dra Kostia Lewickiego i tow. w sprawie zmiany §. 13. ordynacyi wyborczej gminnej z 12. sierpnia 1886 Dz. u. kr. Nr. 19.

Podpisani wnoszą:

Wysoki sejm raczy uchwalić:

U s t a w a

z dnia . . . zmieniającą postanowienie § 13. ordynacyi wyborczej gminnej z 12. sierpnia 1866 Dz. u. kr. Nr. 19.

Artykuł I.

Dotychczasowe postanowienie § 13. ordynacyi wyborczej gminnej z 12. sierpnia 1866 Dz. u. kr. Nr. 19 traci moc obowiązującą a w miejsce jego wchodzi następujące postanowienie:

§ 13.

Na podstawie spisu wyborców utworzone będą okręgi wyborcze. W gminach, w których ilość wyborców nie przewyższa 50, będą utworzone dwa we wszystkich innych trzy okręgi wyborcze.

Okręgi wyborcze będą utworzone w taki sposób, że ilość wszystkich osób w spisie wyborców po myśli § 12. niniejszej ustawy sporządzonym, w porządku tam ustanowionym zamieszczonych, ma się podzielić w pierwszym wypadku na dwie, w drugim na trzy równe części, a otrzymane z tego podziału grupy wyborców stanowiąc będą w pierwszym wypadku dwa, w drugim trzy okręgi wyborcze.

Artykuł II.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się c. k. Ministrowi spraw wewnętrznych.

We Lwowie, 28. września 1909.

Wnioskodawca
dr. Kost' Lewicki w. r.

Dumka, Sandulak, T. Staruch, A. Staruch, Tracz, Hanczakowski, Skwarko,

Korol, Krysowaty, Kiweluk, Oleśnicki,
Makuch, Kurowiec, Winniczuk.

Marszałek oznajmia, że odczytane wnioski umieści na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń; interpelację zaś odstąpi p. komisarzowi rządowemu,

Marszałek zamyka posiedzenie, naczynając następne na dzień 30. września 1909 godzinę 10. przed południem i odczytuje porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 11. minut 40 przed południem.

Marszałek krajowy:

Stanisław Badeni w. r.

Sekretarze:

Mieczysław Urbański w. r.

Stanisław Henryk Badeni w. r.